

Kazanç Yönetimi İle Entelektüel Sermaye Arasındaki İlişki

The Relationship Between Intellectual Capital and Earnings Management

Yusuf Kurt^a

^a Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Özalp Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Bölümü, Van/Türkiye, yusufkurt@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1071-4205 (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Entelektüel Sermaye
Kazanç Yönetimi
Healy Model

Geliş Tarihi: 23 Şubat 2023

Kabul Tarihi: 08 Haziran 2023

Çalışmada Borsa İstanbul (BIST)'te işlem gören sigorta işletmelerinin kazanç yönetimi ile entelektüel sermaye arasındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırmada 2014Q2 ve 2022Q2 yıllarına ilişkin veriler kullanılmıştır. Entelektüel sermayenin ölçümünde "entelektüel katma değer katsayısı" formülasyonu kullanılmıştır. Kazanç yönetiminin ölçümünde ise "Healy Modeli" tercih edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre analize dahil edilen sigorta şirketlerinin kazanç yönetimleri ile entelektüel sermaye bileşenlerinden olan kullanılan sermaye etkinliği katsayısı ile insan sermayesi etkinliği katsayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat kazanç yönetimi ile yapısal sermaye etkinliği katsayısı arasında negatif ve %1 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuç sistem gelişimini tamamlayan işletme yöneticilerinin finansal tablolar üzerinde makyajlama yapma ihtiyacını azaltacağını göstermektedir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article Type

Research Article

Keywords

Intellectual Capital
Earnings Management
Healy Model

Received: Feb, 23, 2023

Accepted: Jun, 08, 2023

This study aimed to determine relationship intellectual capital components and earnings management of insurance companies traded in the Borsa İstanbul (BIST) that is one of the stock market of Turkey. Data for the years 2014Q2 and 2022Q2 were used in the research. The Value Added Intellectual Coefficient (VAIC) formulation was used to measure intellectual capital. In the measurement of earnings management, "Healy Model" was used. According to the results, negative and significant relationship was found between earnings management and structural capital efficiency. However, no significant relationship was found between earnings management and capital employed efficiency and human capital efficiency. This result shows that the business managers who complete the system development will reduce the need for make-up on the financial statements.

Extended Abstract

Aim: In our study, it is aimed to investigate the relationship between the capital efficiency, structural capital efficiency and human capital efficiency, which are the intellectual capital components of insurance companies traded in Borsa İstanbul (BIST), and earnings quality.

Methods: In this research, data on cash flow statements, profit/loss statements and financial position statements of insurance companies for the years 2014q2 and 2022q2, published at the end of quarters, were used. The Intellectual Value Added Coefficient (VAIC) formulation was used to calculate the intellectual capital. In the measurement of earnings management, total accruals were calculated using the cash flow approach, and then the amount of non-discretionary accruals was determined using the "Healy Model". According to the Healy Model, it is necessary to examine the results obtained from the model while deciding whether to make earnings management in businesses. If the results differ from each other, earnings management occurs in the enterprises. In determining the effect of earnings management on intellectual capital, the panel data analysis

Atif/Cite as: Kurt, Y. (2023). Kazanç Yönetimi İle Entelektüel Sermaye Arasındaki İlişki. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 7(2), 262-277.

Bu makale, Creative Commons Atıf (CC BY) lisansının hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. / This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license.

method, which allows time and cross-sectional data to be analyzed together, was used. As a result of the Hausman test for panel data analysis, it was determined that the best estimator was the random effect model. The results obtained from the Breusch-Godfrey LM test and the Breusch-Pagan / Cook Weisberg Tests show that there are autocorrelation and variable variance problems in the variables. In order to overcome these problems, Arellano (1987), Froot (1989) and Rogers (1993) estimators, which can give more effective and resistant results, were used. Before reaching the results of the panel data analysis, the F test and the Breusch-Pagan LM test were used to determine which of the pooled data (Pooled OLS), fixed effects and random effects models would be used. According to the results of the Breusch-Pagan LM test, the random effects model was found to be the best estimator. In the analysis of the data, the STATA 14.2 and EVIEWS 10 package programs were used.

Findings: According to the results obtained from the random effects estimator, it was observed that the probability values of the Capital Efficiency Coefficient and the Human Capital Efficiency Coefficient, which are among the components of the income management and intellectual capital of the insurance companies included in the analysis, are $p > 0.05$. Accordingly, no significant relationship was found between earnings management and the capital efficiency coefficient used and the human capital efficiency coefficient. However, between earnings management and structural capital efficiency coefficient indicates that the model is significant. Accordingly, there is a negative and 1% level significant relationship between the earnings management of insurance companies and the structural capital efficiency coefficient. In other words, as the tendency of business owners/employees towards earnings management increases, it is seen that structural capital activities decrease.

Conclusion: This study focuses on the relationship between intellectual capital and earnings management components on insurance companies. There are studies on earnings management and intellectual capital in the international literature.

Structural capital, which is one of the components of intellectual capital, can be expressed as the efficiency of the established system of enterprises. In the structural capital system, the system operates by itself. For example, if a staff member leaves the job and the system continues to work, the structural capital system is active. The results obtained will decrease the business management's use of earnings management practices as the efficiency of structural capital increases. In other words, it is expected that the need for make-up on financial statements of business managers who have completed the system development will decrease.

There are different criticisms of the VAIC approach. The first of these criticisms is calculated based on historical data of VAIC. Therefore, VAIC does not provide information on future value investment. Second, the IC elements interact within the model. Therefore, it is difficult to determine the exact effect of each component on IC. Finally, VAIC cannot provide a sufficient value creation contribution for businesses that closed their period activities with a loss.

In our research, there are a total of six insurance companies traded in BIST. This situation constitutes the limitation of the study. With the increase in the number of insurance companies traded in the stock market in the following years, different results can be reached between the variables used in our model. Researchers who will work on the relationship between earnings management and intellectual capital will contribute to the literature by including different variables such as business sizes, debt ratios, managerial ownership on companies in different sectors.

1. Giriş

Maddi olmayan duran varlıklar olarak bilinen entelektüel sermaye, işletmelere varlıklarını sürdürme, şirket değerlerini artırma ve çevrede rekabetçi avantaj sağlama konularında stratejik bir üstünlük sağlamaktadır (Kehelwalatenna & Premaratne, 2010:313). Söz konusu bu üstünlükler yalnızca işletmeleri değil, dolaylı olarak ülkelerin gelişmişlik düzeylerini de etkilemektedirler.

Yatırımcılar finansal kararlar verirken ellerinde bulunan fon fazlalıklarını fon transferinin gerçekleştirilmesinde kullanılan menkul kıymetler aracılığıyla risk ve getiri beklentilerini karşılayacak şekilde fon gereksinimi olan ekonomik birimlere aktarmaktadırlar (Karadeniz & Koşan, 2021:260). Yatırımcılar işletmelerin performanslarını değerlendirirken dönem sonlarında işletmelerin yayımladıkları finansal tablolara bakmaktadırlar. Yatırımcıların doğru kararlar alabilmesi için finansal tablolardaki bilgilerin doğru, güvenilir ve kaliteli olmaları gerekmektedir.

İşletme sahibi/yöneticileri şirketin performansını olduğundan daha iyi göstermek amacıyla finansal tablo kalemleri üzerinde makyajlama yapabilmektedirler. Makyajlamaya; şüpheli alacaklara karşılık ayrılması, kıdem tazminat karşılıklarının ayrılması, alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulmaması, varlık satışları ile karın yüksek gösterilmesi, yeniden değerlendirme fonlarının gelir kaydedilmesi, faiz giderlerinin aktifleştirilmesi, grup şirketlerine kar transferi, amortismanların eksik ayrılması gibi durumlar örnek gösterilebilir (Sarıkale & İter, 2018:69; Demir, 2014:169).

Entelektüel sermaye faktörü, işletme yöneticilerine işletmelerin hedeflerini gerçekleştirme konusunda yardımcı olmaktadır. İnsan sermayesinin yüksek olduğu işletmelerde amaç ve hedeflere ulaşmak kolaylaşmaktadır. Dolayısıyla işletmelerin en önemli amacı kar elde etmek olduğundan insan sermayesi seviyesinin yüksek olduğu işletmelerde kazanç yönetimi uygulamalarına başvuruların azalması beklenmektedir. İşletme çalışanlarının verimliliğini etkileyen donanım, yazılım ve patent gibi faktörler ise işletmenin yapısal sermaye etkinliğini göstermektedir. Bu tür faktörlerin yoğun olduğu işletmelerde yöneticilerin karı düşük veya yüksek gösterme eğilimlerine sahip olmaması beklenmektedir. Çünkü söz konusu bu faktörler yalnızca belirli çalışanlar ve yöneticilere değil işletmenin tamamına hizmet etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın, entelektüel sermayenin işletme yöneticilerin kazanç yönetimi davranışını etkileyip etkilemediği konusuna açıklık getirmesi beklenmektedir.

Bu çalışmada sigorta işletmeleri üzerinde entelektüel sermaye ile kazanç yönetimi bileşenleri arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Çalışmanın bir ayağını entelektüel sermaye bileşenleri oluşturduğundan, sigorta sektöründe istihdam edilen personellerin insan gücü kalitesinin yüksek olması nedeniyle (Kayaköy, 2015:144) araştırma sigorta işletmeleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Bu amaçla çalışma 5 bölümden oluşmaktadır. Çalışmada öncelikle entelektüel sermaye ve kazanç yönetimi konuları ele alınacak, daha sonra literatür taraması, hipotez testleri, ekonometrik yöntem ile ampirik bulgular ve sonuç bölümlerine yer verilecektir.

2. Entelektüel Sermaye

Entelektüel sermaye maddi olmayan varlıklara sahip işletmelerde değer yaratımının en önemli belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Bontis, Keow, & Richardson, 2000:86). Entelektüel sermaye akademi ve yönetim alanlarında son birkaç yıldır üzerine çok fazla çalışılan ve tartışılan bir konu haline gelmiştir (Fiano, Sorrentino, Caputo, & Smarra, 2022; Martin, Diez, & Delgado, 2019; Pedro, Leitao, & Alves, 2018). Buna rağmen entelektüel sermaye konusunda hem teorik hem de ampirik olarak cevaplanmayan oldukça fazla soru bulunmaktadır. Bu sorular daha çok entelektüel sermayenin ölçümü, yapısı ve firma değeri üzerindeki etkileri alanlarındadır (Ferreira, Fernandes, & Veiga, 2020:972).

Literatürde entelektüel sermayenin tanımlamalarının akademisyenler ve uygulayıcılara göre birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Entelektüel sermaye işletme içerisinde değerli bir şeye dönüşme potansiyeline sahip tüm bilgiler olarak tanımlanmaktadır (Edvinsson & Sullivan,1996:356). Entelektüel sermaye sürdürülebilir rekabet avantajı sağlamak amacıyla işletmelerde önemli rol oynayan elementtir (Roos & Roos,1997:8).

Akademisyenlere göre entelektüel sermaye; yapısal sermaye, insan sermayesi ve ilişkisel sermaye olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Xu, Haris, & İrfan, 2022:2). Akademisyenler işletmelerde entelektüel sermayenin ölçümünde VAIC yöntemini benimsemektedirler (Dzenopoljac, Kwiatek, Dzenopoljac, & Bontis, 2022:54.). Chen, Zhu, & Xie, (2004)'e göre ise entelektüel sermaye genellikle VAIC modeli ile ölçümlenmektedir.

VAIC yönteminin hesaplanmasında işletmelerin finansal durum tablosu, nakit akış tablosu ve kâr/zarar tablolarından faydalanılmaktadır. Pulic (1998) VAIC yönteminin hesaplanmasında Value Added (Katma Değer) (VA) yöntemini kullanmaktadır. VAIC hesaplanmasında VA temel alınmaktadır ve aşağıdaki gibi formüle edilmektedir.

Katma Değer (VA)

$$VA = P + I + C + D + DIV + T$$

Burada P = Dağıtılmayan Kârlar; I = Faiz Gideri; C = Personel Giderleri; D = Amortisman Giderleri; DIV = Kâr Payı; T = Vergiyi göstermektedir.

VAIC hesaplanmasında öncelikle katma değer belirlenmesi gerekir. Çünkü CEE, HCE ve SCE katma değerler aracılığı ile hesaplanmaktadır.

CEE, HCE ve SCE katsayılarının belirlenme süreçleri aşağıda açıklanmıştır.

$$CEE = VA / CE$$

$$HCE = VA / HC$$

$$SCE = SC / VA$$

Burada CE = İşletmenin kullanılan sermayesini; HC = İşletmenin toplam maaş ve ücret giderlerini; SC = İşletmenin yapısal sermayesini göstermektedir.

$$SC = VA - HC$$

$$VAIC = HCE + SCE + CEE$$

Burada HCE= İnsan sermayesi etkinliğini; SCE= Yapısal sermaye etkinliğini; CEE= Kullanılan sermaye etkinliğini göstermektedir.

İşletmenin entelektüel katma değer katsayısı (VAIC) ne kadar büyük olursa, işletmenin toplam kaynakları tarafından yaratılan katma değer de o kadar büyük olmaktadır. İnsan sermayesi, yapısal sermaye ve kullanılan sermaye etkinlikleri toplamı ile hesaplanan VAIC yöntemi ile yönetim kademelerinin, hissedarların ve diğer çıkar gruplarının, firmanın toplam kaynaklarının ve bu toplamı meydana getiren her bir temel bileşenin yarattığı katma değer ölçümü sağlanmaktadır (Yörük & Erdem, 2008:402).

HCE, VA'nın çalışanların yeterliliği, yaratıcılığı ve motivasyonu için işletme tarafından çalışanlara ve çalışanlar için (sosyal güvenlik, anaokulu vb. dahil. (Pulic, 2000) yapılan ödemelere oranıdır. Diğer bir deyişle HCE çalışanlara harcanan bir birim paranın yarattığı değeri göstermektedir. SCE, SC'nin VA'ya oranıdır. SC, yazılım sistemlerini, dağıtım ağlarını, tedarik zincirini, markaları, ticari markaları, yönetim süreçlerini vb. içerir. CEE ise bir işletmenin mali sermayesini kullanarak ne kadar değer yarattığını gösterir ve VA'nın toplam CE'ye oranı olarak hesaplanır. Burada CE, işletmenin net varlıklarının defter değeri olarak ele alınmaktadır (Bayraktaroğlu vd., 2019:410).

3. Kazanç Yönetimi

Kazanç yönetimi işletme yöneticilerin finansal raporlar üzerindeki yargı yetkisini kullanması sonucu işletmenin temel ekonomik performansı hakkında bazı paydaşları yanlış yönlendirerek finansal raporlar üzerinde değişiklik yapılması olarak ifade edilebilir (Healy & Wahlen, 1999:368). Başka bir ifadeyle kazanç yönetimi işletme yöneticilerinin kendi çıkarları doğrultusunda finansal tablolar üzerinde yapılan kasıtlı müdahaleler olarak da tanımlanabilir. Kazanç yönetiminin kasıtlı yapılan davranışların yanında ayrıca hiç açıklanmayan veya yetersiz açıklanan bilgiler yoluyla da yapılması mümkündür. Kazanç yönetiminin yapılma nedenlerine bakıldığında kâr rakamını düşük göstererek vergiden kaçınmak veya işletmeyi ele geçirmek olabileceği gibi, kâr rakamının yüksek gösterilerek hisse senetlerinin değerini artırmak veya işletmeyi olduğundan daha iyi bir şekilde yatırımcılara göstermek amacıyla da yapılabilir. Bu tür kazanç yönetimi uygulamaları finansal raporlama kalitesini dolayısıyla da kazanç kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir (Kurt, 2023:281)

Kazanç yönetimi muhasebe politikalarının seçimi ile yapılabileceği gibi, işletme faaliyetlerinin düzeyini değiştirecek kararlar yolu ile veya gider ve gelirlerin sınıflandırılması yolu ile de ortaya çıkabilmektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde kazanç yönetiminin hesaplanmasında en yaygın kullanılan teknik tahakkuklar yöntemidir. Bu teknik toplam tahakkuklar içerisindeki ihtiyari olmayan tahakkukların belirlenmesiyle hesaplanmaktadır (Dechow, Hutton, Kim, & Sloan, 2012:276).

Kazanç yönetiminin ölçümünde toplam tahakkuk modeline sıkça başvurulduğu görülmektedir. Toplam tahakkuklar, işletme yönetimin inisiyatifinde olan ihtiyari tahakkuklar ve işletme yönetimin inisiyatifinde olmayan ihtiyari olmayan tahakkukların toplamıdır. İhtiyari olmayan tahakkuklar işletmelerin normal faaliyetlerinden hareketle ortaya çıkarken, ihtiyari tahakkuklar ise yöneticilerin takdir yetkisine dayanmaktadır (Bartov, Givoly & Hayn, 2000:196). İhtiyari olmayan tahakkuklar işletme yönetiminin karar mekanizmalarına bağımlı olmaksızın işletmelerin performans düzeyi, iş stratejisi, makro-ekonomik olaylar gibi işlemler sonucunda ortaya çıkmaktadır. 1980'lerin ortalarından beri kazanç yönetimi ile ilgili çalışmalar çoğunlukla tahakkuklara odaklanmaktadır. Tahakkuklar yaklaşımı kazanç yönetimi uygulamalarını belirlemek için kullanılan en yaygın yöntemdir (Teixeira & Rodrigues, 2022:665).

Goel (2012)'e göre ihtiyari tahakkukların işletmelerin ekonomik durumlarıyla bir bağı yoktur. İhtiyari tahakkuklar işletmelerde belirli bir düzeyde ortaya çıkması muhtemel olsa bile işletmenin ve sektörün beklentisinin üzerinde gerçekleşen tahakkuklardır. Finansal tablo kullanıcıları finansal tablolarda tahakkuk tutarlarını rahat bir şekilde görebilmelerine rağmen, ihtiyari tahakkukları görememektedirler.

Toplam tahakkukların hesaplanma konusuna bakıldığında nakit akışı yaklaşımı ve bilanço yaklaşımları karşımıza çıkmaktadır. Tahakkuk hesaplanmasında bilanço yönteminin kullanılmasının önemli hatalara neden olabileceği belirtilmektedir. Bu nedenle literatürde nakit akış yöntemi daha sık kullanılmaktadır (Önder & Ağca, 2013:38). Bu nedenle çalışmamızda nakit akış yaklaşımı benimsenmiştir.

Nakit akış yöntemi esas alınarak belirlenen toplam tahakkuklar aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır (Teixeira & Rodrigues, 2022:665):

$$\text{Toplam Tahakkuklar} = \text{Net Kâr} - \text{Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit Akışları}$$

İşletmede kazanç yönetimine olan eğilimin belirlenmesinde öncelikle işletmede muhtemel tahakkukları hesaplanmalıdır. Sonra ise gerçekleşen tahakkuklar bulunarak bu rakamlar birbirlerinden çıkarılmaktadır. İsteğe bağlı olmayan tahakkukların hesaplanmasında literatürde en

çok Healy Modeli'ne başvurulduğu görülmektedir. Bu çalışmada da kazanç yönetiminin belirlenmesinde Healy Model'i kullanılmıştır.

Healy modeline göre ihtiyari olmayan tahakkuklar aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır (Callao vd., 2017):

$$NDA_t = 1/n \sum_t \frac{TA_{it}}{A_{it-1}}$$

Burada NDA= İhtiyari Olmayan Tahakkukları; TA_{it} =t yılında toplam tahakkuk tutarını; A_{it-1} =t-1 yılında toplam varlıklar tutarını; n=Yılı göstermektedir.

Healy Modeline göre işletmelerde kazanç yönetimi yapıp yapılmadığına karar verilirken modelden elde edilen sonuçların incelenmesi gerekmektedir. Eğer sonuçlar birbirinden farklılık gösteriyor ise işletmelerde kazanç yönetimi söz konusu olmaktadır (Bartov vd, 2000:196).

4. Literatür Taraması ve Hipotez Testleri

Kazanç yönetimi ve entelektüel sermaye konularına ilişkin yapılan başlıca çalışmalar aşağıda gibidir.

Sánchez & Yagüe (2022), İspanya'da bulunan küçük ve orta büyüklükteki işletmeler üzerinde kazanç yönetimi ve sosyal sermaye arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Kazanç yönetiminin ölçümünde toplam tahakkuklar yöntemi kullanılmıştır. Sosyal sermayenin ölçümünde ise ekonomik tarafların yanında sosyal ve kültürel taraflar da dikkate alınmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre yüksek sosyal sermaye bölgesindeki küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin yöneticilerinin kazanç yönetimine olan eğilimlerinin daha az olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca kazanç yönetimi uygulamaları ile sosyal sermaye arasındaki ilişki firma büyüklüğüne göre değişiklik göstermektedir.

Tangngisalu (2022), Endonezya borsasında işlem gören 42 emlak ve gayrimenkul işletmesi üzerinde kârlılık ve entelektüel sermaye arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Entelektüel sermayenin ölçümünde VACA yöntemi kullanılırken, kârlılık ölçümünde ise ROE oranı kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre optimum entelektüel sermayenin işletmelerin kârlılığını artırdığı gözlemlenmiştir. Optimize olmayan entelektüel sermayenin ise kârlılık üzerinde negatif bir etkisinin olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Githaiga (2022), 2010-2018 yılları arasında 53 doğu Afrika bankası üzerinde gelir farklılaşmasının entelektüel sermaye ile banka performansı üzerindeki etkisini analiz etmiştir. Hiyerarşik regresyon yönteminin kullanıldığı çalışmada entelektüel sermayenin banka performansını önemli derecede etkilediği belirtilmiştir. Gelir farklılaşmasının ise banka performansı üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca gelir farklılaşmasının entelektüel sermayeyi azalttığı ve banka performansı üzerinde SCE'nin etkisini artırdığı tespit edilmiştir. Son olarak ise gelir farklılaşmasının HCE üzerindeki etkiyi azalttığı gözlemlenmiştir.

Ramadani, Indra, & Putri (2022) tarafından 2015-2019 yılları arasında 36 işletme üzerinde gerçekleştirilen çalışmada kazanç yönetimi üzerinde denetim süresi, kaldıraç ve entelektüel sermayenin etkisi ele alınmıştır. Kazanç yönetiminin bağımlı değişken, denetim süresi, kaldıraç ve entelektüel sermayenin ise bağımsız değişken olarak ele alındığı gözlemlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kazanç yönetimi üzerinde kaldıraç ve entelektüel sermayenin etkili olduğu gözlemlenmiştir. Denetim süresi ile kazanç yönetimi değişkenlerinin ise birbirleri üzerinde etkili olmadığı ifade edilmiştir.

Mutuc (2021), Çin, Hindistan, Malezya, Güney Kore, Filipinler, Tayvan ve Tayland gibi gelişmekte olan Asya ekonomileri üzerinde, entelektüel sermayenin kazanç kalitesini nasıl etkilediğini bütünleşik model ile açıklamaya çalışmıştır. Çalışma 2011-2017 yılları arasında 259 finansal olmayan işletme üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kazanç kalitesinin ölçümünde toplam

tahakkuk yöntemi, entelektüel sermayenin ölçümünde ise VAIC yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre işletmelerin entelektüel sermayeye yatırım yapmasının kazanç kalitelerini artırdığı gözlemlenmiştir.

Sari & Astika (2021), Endonezya borsasında işlem gören 15 işletme üzerinde kazanç yönetimi ile entelektüel sermaye, borç sözleşmeleri ve kurumsal yönetim arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlamışlardır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kazanç yönetimi üzerinde borç sözleşmeleri ve entelektüel sermaye pozitif bir etki yaratırken, kurumsal yönetim ise negatif bir etki yaratmıştır.

Indarti & Widiatmoko (2021), 2016-2018 yılları arasında Endonezya borsasında işlem gören işletmelerin verilerini kullanarak özsermaye maliyeti üzerinde denetim kalitesi ve kazanç yönetiminin etkisini araştırmışlardır. Regresyon analizinin kullanıldığı çalışmada özsermaye maliyeti üzerinde kazanç kalitesinin pozitif bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca iyi bir denetim kalitesinin, özsermaye maliyetini azaltacağı vurgulanmıştır.

Hatane, Halim, & Tarigan (2019) tarafından 24 Endonezya, 101 Malezya işletmesi üzerinde yönetim göstergeleri, yönetsel sahiplik, entelektüel sermaye ve kazanç kalitesi değişkenlerine odaklanılmıştır. Çalışmada üç hipotezin test edilmesi amaçlanmıştır. Bunların ilki yönetim kurulu büyüklüğü kazanç yönetimi üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. İkinci hipotez; yönetim kurulu büyüklüğü entelektüel sermaye üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. Sonuncu hipotez ise kazanç kalitesi üzerinde entelektüel sermaye pozitif bir etkiye sahiptir. Elde edilen sonuçlara göre Malezya'da yönetim kurulu büyüklüğü ile entelektüel sermaye arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Her iki ülkede de kazanç yönetimi üzerinde entelektüel sermayenin önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Zahra, Wulandari, & Syafrizal (2019), 2011-2015 yılları arasında 10 işletme üzerinde firma değeri ile entelektüel sermaye, kazanç yönetimi ve yönetsel sahiplik arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Çalışmadan sonuçlarına göre; yönetsel sahiplik, kazanç yönetimi ile firma değeri arasında önemli bir etki olmadığı belirlenmiştir.

Sarea & Alansari (2016) tarafından yapılan çalışmada Bahreyn borsasına kayıtlı işletmeler üzerinde kazanç yönetimi ve entelektüel sermaye arasındaki ilişki ele alınmıştır. Düzeltilmiş Jones modelinin kullanıldığı çalışmada kazanç yönetimi ile entelektüel sermaye arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.

Khajavi, Ghadirian, & Fattahi (2016), Tahran borsasına kayıtlı finansal olmayan işletmeler üzerinde entelektüel sermaye ve bileşenleri ile kazanç yönetimi arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Kazanç yönetiminin ölçümünde literatürde rastlanmayan kapsamlı yöntem kullanıldığı ifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre entelektüel sermaye bileşenleri ile kazanç yönetimi arasında önemli ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Chen, Zhu, & Xie (2014) çalışmalarında, 93 işletmenin verilerini kullanarak yeni ürün gelişimi ve entelektüel sermaye arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Çalışmada entelektüel sermaye açısından insan sermayesi, işletme sermayesi ve müşteri sermayesi değişkenleri kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre insan sermayesi ve işletme sermayesinin, yeni ürün geliştirmede olumlu etkisi olan müşteri sermayesi ile pozitif bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Darabi, Rad, & Ghadiri, (2012), kazanç yönetimi ve entelektüel sermaye arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Çalışma İran borsasında kayıtlı 158 işletme ve 948 firma-yıl gözlemi üzerinde gerçekleştirilmiştir. OLS regresyonunun kullanıldığı araştırmada entelektüel sermayenin kazanç kalitesini pozitif olarak etkilediği gözlemlenmiştir. Entelektüel sermayenin bileşenlerinden olan insan sermayesi ile kazanç yönetimi arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Fakat yapısal sermaye bileşeni ile kullanılan sermaye arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mondal & Ghosh (2012) tarafından 65 Hint bankası üzerinde 1999-2008 yılları arasında entelektüel sermaye ile finansal performans arasındaki ilişki araştırılmıştır. VAIC yöntemi kullanılarak entelektüel sermaye hesaplanmıştır. Finansal performansın ölçümünde ise ROA, ROE ve ATO oranları kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre entelektüel sermaye, kârlılık ve verimlilik değişkenleri arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Clarke, Seng, & Whiting (2011), 2014-2018 yılları arasında Avustralya işletmelerinin firma performansı üzerinde entelektüel sermayenin etkisini araştırmışlardır. Entelektüel sermayenin ölçümünde VAIC yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre VAIC yöntemi ve firma performansı arasında direkt bir ilişki olduğu belirlenmiştir. HCE ve SCE arasında ise pozitif bir ilişki olduğu belirtilmiştir.

5. Araştırma hipotezleri

Literatürde kazanç yönetimi ile entelektüel sermaye bileşenleri arasında farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Örneğin; Mojtahedi (2018); Sarea ve Alansari (2016) çalışmalarında entelektüel sermayenin tüm bileşenlerinin kazanç yönetimi üzerinde etkili olduğunu gözlemlemişlerdir. Nuryaman vd. (2019) ise kullanılan sermaye etkinliği ve yapısal sermaye etkinliğinin kazanç yönetimi olan eğilimi azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Jaya vd. (2021) kazanç yönetimi üzerinde kullanılan sermaye ve yapısal sermaye etkinliklerinin pozitif bir etki yaptığını ifade ederken, insan sermayesi etkinliğinin ise negatif bir etki yaptığını sonucuna ulaşmıştır.

Bu bağlamda araştırmamızda kurulan üç hipotez aşağıda sıralanmıştır.

H₁: Kullanılan Sermaye Etkinliği Katsayısı İle Kazanç Yönetimi Arasında Bir İlişki Vardır.

H₂: İnsan Sermayesi Etkinliği Katsayısı İle Kazanç Yönetimi Arasında Bir İlişki Vardır.

H₃: Yapısal Sermaye Etkinliği Katsayısı İle Kazanç Yönetimi Arasında Bir İlişki Vardır.

6. Ekonometrik Yöntem ve Ampirik Bulgular

Çalışmada Borsa İstanbul (BİST)'te işlem gören sigorta işletmelerinin kazanç kaliteleri üzerinde entelektüel sermayenin etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 2014Q2 ve 2022Q2 yıllarına ilişkin sigorta işletmelerinin çeyrek dönemler sonunda yayımlanan finansal tabloları kullanılmıştır. Çalışmaya Borsa İstanbul (BİST)'te işlem gören tüm sigorta işletmelerini dahil etmek amaçlandığından, Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)'da diğer sigorta işletmelerinin önceki yıllara ilişkin verileri bulunsa da, Agesa Hayat Emeklilik şirketinin verilerine 2014 yılının ikinci çeyreğinden sonra ulaşılabildiğinden 2014Q2 yılı baz yıl olarak seçilmiştir.

İşletmelerin entelektüel sermaye ile kazanç yönetimi arasındaki ilişkinin belirlenmesinde toplam 3.135 gözlem kullanılmıştır. BİST sigorta endeksine kayıtlı toplam altı sigorta şirketi bulunmaktadır. Bu şirketler belirtilen yıllarda borsada sürekli olarak işlem görmektedir. Söz konusu şirketler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Analiz Kapsamındaki Sigorta İşletmeleri

No	İşlem Kodu	Firma İsmi
1	AGESA	Agesa Hayat ve Emeklilik
2	AKGRT	Aksigorta
3	ANSGR	Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi
4	ANHYT	Anadolu Hayat Emeklilik
5	RAYSG	Ray Sigorta
6	TURSG	Türkiye Sigorta

Araştırmadaki gözlem sayısını maksimize edebilmek amacıyla 2014 yılının ikinci çeyreğinden itibaren elde edilen veriler kullanılmıştır. Entelektüel sermayenin hesaplanmasında Entelektüel Katma Değer Katsayısı (VAIC) formülasyonu kullanılmıştır. Kazanç yönetiminin ölçümünde ise “Healy Modeli” kullanılarak ihtiyari olmayan tahakkuklar hesaplanmıştır. Kazanç yönetiminin entelektüel sermaye üzerindeki etkisinin belirlenmesinde panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma Modeli

BIST Sigorta işletmelerinin kazanç kaliteleri üzerinde entelektüel sermaye bileşenlerinin etkisinin tespit edilmesinde kullanılacak olan istatistiki model aşağıda verilmiştir.

$$EM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CEE_{i,t} + \beta_2 HCE_{i,t} + \beta_3 SCE_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

Araştırma modeline göre EM değişkeni üzerinde CEE, HCE ve SCE değişkenlerinin bir etkisi olup olmadığı test edilecektir.

Değişkenlere ait kısaltmalar tanımları ile birlikte Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Değişkenler ve Kısaltmalar Tablosu

Değişkenler		Tanım
Bağımlı Değişken	EM	Kazanç Yönetimi
Bağımsız Değişken	CEE	Kullanılan Sermaye Etkinliği
	HCE	İnsan Sermayesi Etkinliği
	SCE	Yapısal Sermaye Etkinliği

Araştırmada kullanılan değişkenlere ilişkin özet bilgiler Tablo 3’teki gibidir.

Tablo 3: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std.Sapma
EM	-0.167	0.075	-0.012	0.036
SCE	-279.294	80.233	-0.140	23.319
CEE	-0.342	0.289	-0.013	0.129
HCE	-7.005	1.780	-0.497	1.617
N	165	165	165	165

Tablo 3’den elde edilen sonuçlara göre kazanç yönetimi (EM) değişkeni için minimum değer -0.167, maksimum değer 0.075 ve ortalama değer ise -0.036 olduğu gözlemlenmiştir. Yapısal sermaye etkinliği (SCE) değişkeni için minimum değer -279.294, maksimum değer 80.233, ortalama değer ise -0.140 olduğu hesaplanmıştır. Kullanılan sermaye etkinliği (CEE) değişkeni için minimum değer -0.342, maksimum değer 0.289 ve ortalama değer ise -0.013 olduğu gözlemlenmiştir. İnsan sermayesi etkinliği (HCE) değişkeni için minimum değer -7.005, maksimum değer 1.780 ve ortalama değer ise -0.497 olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4: Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	EM	CEE	HCE	SCE
EM	1			
CEE	-0.131	1		
HCE	-0.091	0.876	1	
SCE	-0.126	-0.043	-0.041	1

Tablo 4’ten elde edilen sonuçlara göre kazanç yönetimi değişkeni olan EM bağımlı değişkeni ile CEE, HCE ve SCE değişkenleri arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Bu değişkenlerin negatif ilişki düzeylerine bakıldığında; EM değişkeni ile CEE değişkeni arasında -0.131 ve EM değişkeni ile HCE değişkeni arasında -0.091 düzeyinde bir ilişki olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenlerin

kendi aralarındaki ilişki düzeyleri incelendiğinde CEE değişkeni ile HCE değişkeni arasında 0.876, CEE değişkeni ile SCE değişkeni arasında -0.043 düzeyinde negatif bir ilişki, HCE değişkeni ile SCE değişkeni arasında -0.041 düzeyinde negatif bir ilişki söz konusudur.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan CEE, HCE ve SCE değişkenlerin çoklu bağlantı sorunu olmaması gerekmektedir. Tablo 4'teki sonuçlara göre değerlerin 0.90'dan büyük olmaması çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2007).

Kurulan modelde zaman boyutu yatay kesit boyutundan ($T > N$) büyüktür. Bu nedenle yatay kesit bağımlılığının belirlenmesinde Berusch-Pagan (1980) LM testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Test / Değerler	t	(P)
Breusch-Pagan LM Testi	13.76	0.1840

Yatay kesit bağımlılığı testi sonucunda $p > 0.05$ olması seriler arasında yatay kesit bağımlılığı olmadığını göstermektedir. Bu nedenle değişkenlerin durağanlığının tespit edilmesinde yatay kesit bağımlılığını dikkate almayan 1. nesil birim kök testlerinin kullanılmasının uygun olduğu tespit edilmiştir.

Modelde kullanılan değişkenlerimize ilişkin LLC ve IPS birim kök test sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: LLC ve IPS Birim Kök Test Sonuçları

Değişkenler	LLC Test Düzey Değerleri	IPS Test Düzey Değerleri
EM	-2.7426 (0.003)*	-3.5035 (0.000)*
CEE	-2.0252 (0.021)**	-3.9110 (0.000)*
HCE	-2.5554 (0.005)*	-3.4117 (0.000)*
SCE	-3.6186 (0.000)*	-3.7824 (0.000)*

Not: * ve ** işaretleri sırasıyla %1 ve %5 anlamlılık düzeyini ifade etmektedir.

Tablo 6' dan elde edilen sonuçlara göre olasılığa ilişkin tüm değerlerin $p < 0.05$ olması araştırmada kullanılan değişkenlerimizin durağan olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle değişkenlerimizde birim kök sorunu olmadığı tespit edilmiştir. LLC testi sonuçlarına göre EM, HCE ve SCE değişkenlerinin %1 düzeyinde, CEE değişkeninin ise %5 düzeyinde anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. IPS testi sonuçlarına göre ise tüm değişkenlerin %1 düzeyinde anlamlı ve durağan oldukları belirlenmiştir.

Tablo 7: Test Sonuçları

Breusch-Godfrey LM Test		Breusch-Pagan / Cook Weisberg Test		F Testi		Breusch-Pagan LM Test	
F Değeri	P Değeri	F Değeri	P Değeri	F Değeri	P Değeri	F Değeri	P Değeri
61.482	0.000	9.09	0.0026	15.43	0.0000	139.72	0.0000

Tablo 7'den hareketle Breusch-Godfrey LM Test sonucunun $p < 0.05$ olması modelde seriler arasında otokorelasyon olduğunu göstermektedir. Breusch-Pagan / Cook Weisberg testi sonucunun $p < 0.05$ olması modelde değişken varyans probleminin var olduğunu göstermektedir. F testi sonucuna göre ise sabit etkili modelin kullanılması gerektiği ve Breusch-Pagan LM testi sonucuna göre ise rassal etkiler modelinin en iyi tahminci olacağı görülmektedir. Panel regresyon modelimizde sabit etkili veya rastsal etkili tahmincilerden hangisinin kullanılacağına ise Hausman testi yapılarak karar verilmiştir (Torres-Reyna, 2007).

Tablo 8: Hausman Test Sonuçları

	Katsayılar		
	(b) Sabit Etkiler	(B) Rastsal Etkiler	b-B Fark
CEE	-0.1152756	-0.113116	-0.0021588
HCE	0.0013569	0.001387	-0.0000301
SCE	-0.0001709	-0.000172	1.16e-06
Chi ² (3)=0.32 Prob>Chi ² =0.9555			

Hausman testi olasılık değerinin $p > 0.05$ olması H_0 hipotezinin kabul edildiğini göstermektedir. Buna göre araştırma modeli sabit ve rastsal etkili tahminciler arasından en iyi rastsal etkili model ile tahmin edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Breusch-Godfrey LM testi ve Breusch-Pagan / Cook Weisberg Testlerinden elde edilen sonuçlar değişkenlerde otokorelasyon ve değişken varyans problemi olduğunu göstermektedir. Bu tür problemlere sahip olan modellerde en etkili sonucu alabilmek için Arellano (1987), Froot (1989) ve Rogers (1993) tahmincisi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar ise Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Arellano-Froot-Rogers Tahmincili Rastsal Etkiler Model Sonuçları

Değişkenler	Katsayı	Std. Hata	z	p> z
CEE	-0.113116	0.071592	-1.58	0.114
HCE	0.001387	0.003582	0.39	0.699
SCE	-0.000172	0.000021	-8.02	0.000*
Sabit	-0.013461	0.011690	-1.15	0.250
R²	İçerisinde = 0.1088 Arasında = 0.0434 Genelinde = 0.0287			
Gözlem sayısı: 165		Grup Sayısı: 6	Olasılık (P): 0.000	

Not: * değeri %1 düzeyinde anlamlılık derecesini göstermektedir.

Rastsal etkiler tahmincilerinden elde edilen sonuçlarına göre analize dahil edilen sigorta şirketlerinin kazanç yönetimleri ile entelektüel sermaye bileşenlerinden olan kullanılan sermaye etkinliği katsayısı ile insan sermayesi etkinliği katsayısı olasılık değerlerinin $p > 0.05$ olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre kazanç yönetimi ile kullanılan sermaye etkinliği katsayısı ve insan sermayesi etkinliği katsayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle H_1 ve H_2 hipotezleri reddedilmiştir. Fakat kazanç yönetimi ile yapısal sermaye etkinliği katsayısı arasında $p < 0.05$ olması modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Buna göre sigorta işletmelerinin kazanç yönetimi ile yapısal sermaye etkinliği katsayısı arasında negatif ve %1 düzeyinde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Başka bir ifade ile sigorta işletmeleri açısından işletme sahibi/çalışanların kazanç yönetimine olan eğilimleri arttıkça, yapısal sermaye etkinliklerinin azaldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre ise H_3 hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmada kurulan modelin en iyi model olup olmadığına karar verebilmek için modelde anlamsız sonuç veren değişkenlerin modelden çıkartılarak tekrar analiz edilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda öncelikle modelde anlamsız sonuçlar veren CEE ve HCE değişkenleri sırasıyla çıkartılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 10: Model Sonuçları (CEE Değişkensiz)

Değişkenler	Katsayı	Std. Hata	z	p> z
HCE	-0.00208	0.00171	-1.21	0.227
SCE	-0.00015	0.00007	-1.90	0.060
Sabit	-0.01506	0.00610	-2.47	0.150
R²	İçerisinde = 0.0658 Arasında = 0.0507 Genelinde = 0.0191			
Gözlem sayısı:165		Grup Sayısı: 6	Olasılık (P): 0.000	

Elde edilen sonuçlara göre kurulan model anlamlı olsa da, CEE değişkeni modelden elimine edildiğinde, HCE ve SCE değişkenlerinin olasılık değerlerinin $p > 0.05$ olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu modele göre her iki değişken anlamsız sonuçlar vermektedir. Başka bir ifadeyle Tablo 9’da kazanç yönetimi ile anlamlı sonuçlar veren SCE değişkeni bu modelde anlamsız çıkmaktadır.

Tablo 9’da anlamsız sonuçlar veren HCE değişkeni için de aynı işlem yapıp modelden çıkartılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 11: Model Sonuçları (CEE ve HCE Değişkensiz)

Değişkenler	Katsayı	Std. Hata	z	p> z
SCE	-0.0001	0.0000	-1.88	0.063
Sabit	-0.0139	0.0060	-2.30	0.023
R²	İçerisinde = 0.0148 Arasında = 0.1511 Genelinde = 0.0161			
Gözlem sayısı:165		Grup Sayısı: 6	Olasılık (P): 0.0613	

Tablo 11’den elde edilen sonuçlara göre modelin olasılık değerinin $p > 0.05$ olması kurulan modelin anlamlı olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla HCE ve SCE değişkenlerinin her ikisinin modelde bulunmayışı modeli anlamsız hale getirmiştir. Tablo 10 ve Tablo 11’den elde edilen sonuçlar araştırmada kurulan en iyi modelin SCE, HCE ve CEE bağımsız değişkenleri ile kurulan model olduğunu göstermektedir.

7. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada Borsa İstanbul (BIST)’te işlem gören sigorta işletmelerinin kazanç yönetimi üzerinde entelektüel sermaye bileşenlerinin etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Entelektüel sermayenin ölçümünde Entelektüel Katma Değer Katsayısı (VAIC) formülasyonu kullanılmıştır. Kazanç yönetiminin ölçümünde ise “*Healy Modeli*” kullanılmıştır. Kazanç yönetiminin entelektüel sermaye üzerindeki etki panel veri analizi ile test edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre analize dahil edilen sigorta şirketlerinin kazanç yönetimleri ile entelektüel sermaye bileşenlerinden olan kullanılan sermaye etkinliği katsayısı ile insan sermayesi etkinliği katsayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat kazanç yönetimi ile yapısal sermaye etkinliği katsayısı arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Başka bir ifade ile sigorta işletmeleri açısından işletme sahibi/çalışanların kazanç yönetimine olan eğilimleri arttıkça, yapısal sermaye etkinliklerinin azaldığı gözlemlenmiştir.

Yapısal sermaye işletmelerin kurulmuş olan sisteminin etkinliği olarak ifade edilebilir. Yapısal sermaye de sistem kendiliğinden işlemektedir. Örneğin bir personel işten ayrıldığında, sistem çalışmaya devam ediyorsa yapısal sermaye sistemi etkindir. Elde edilen sonuçlar yapısal sermaye etkinliğinin artmasıyla işletmelerin kazanç yönetimi uygulamalarına başvurularının azalacağını göstermektedir. Başka bir ifadeyle sistem gelişimini tamamlayan işletme yöneticilerinin finansal tablolar üzerinde makyajlama yapma ihtiyacının azalması beklenmektedir. Çalışmada; yapısal sermaye verimliliği açısından işletmelerin teknoloji, patentler, süreçler ve fikri mülkiyet gibi insani olmayan varlıklarını etkin bir şekilde kullanma becerisinin devam ettirilebilmesi için kazanç yönetimi uygulamalarına başvurmaması gerektiği tespit edilmiştir. Kazanç yönetimi bir şirketin

yapısal sermaye etkinliği üzerinde ciddi etkileri olabilir. İşletme yönetimi, agresif finansal raporlama uygulamalarına giriştiğinde, finansal tabloların doğruluğundan ve güvenilirliğinden ödün verebilmektedir. Bu durum, yatırımcılar, borç verenler ve müşteriler dahil olmak üzere paydaşların güvenini ve itimadını kaybederek, kredibilite kaybına yol açacaktır. Dolayısıyla, işletmelerin yatırım çekme, finansman sağlama ve ortaklık kurma yeteneğinin sürdürülebilmesi için kazanç yönetimi uygulamalarına başvurmaması gerekmektedir.

VAIC yaklaşımına farklı eleştiriler getirilmektedir. Bu eleştirilerin ilki VAIC geçmiş veriler üzerinden hesaplanmaktadır. Bu nedenle VAIC gelecekteki değer yatırımına ilişkin bir bilgi sunmamaktadır. İkinci olarak IC elementleri model içerisinde etkileşim halindedir. Bu nedenle her bir bileşenin IC'ye etkisini tam olarak tespit etmek zordur. Son olarak ise dönem faaliyetlerini zararlarla kapatan işletmeler için VAIC yeterli bir değer yaratma katkısı sunmamaktadır.

Araştırmada BIST'te işlem gören toplam altı sigorta şirketi bulunmaktadır. Bu durum çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır. İlerleyen yıllarda borsada işlem gören sigorta işletmelerinin sayısının artmasıyla modelde kullanılan değişkenler arasında farklı sonuçlara ulaşılabilir. Kazanç yönetimi ile entelektüel sermaye ilişkisi üzerinde çalışma yapacak araştırmacılar farklı sektörlerdeki şirketler üzerinde işletme büyüklükleri, borçlanma oranları, yönetsel sahiplik gibi farklı değişkenlere modellerinde yer vermeleri literatüre katkı sağlayacaktır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Bu araştırmanın hazırlanmasında herhangi bir dış destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Araştırmanın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırmanın hazırlanmasında tüm katkı tarafımda yapılmıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu araştırmanın her aşamasında "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışmanın yazım sürecinde etik kurallarına uygun alıntı yapılmış ve kaynakça oluşturulmuştur. Çalışma intihal denetimine tabi tutulmuştur.

Kaynakça

- Bartov, E., Givoly, D. and Hayn, C. (2000). The Rewards to Meeting or Beating Earnings Expectations. *Journal of Accounting and Economics*, 33, 173-204.
- Bayraktaroğlu, A. E., Çalışır, F., and Başkak, M. (2019). Intellectual Capital and Firm Performance: An Extended VAIC Model. *Journal of Intellectual Capital*. 20(3), 406-425
- Bontis, N., Keow, W.C.C. and Richardson, S. (2000). Intellectual Capital and Business Performance in Malaysian Industries. *Journal of Intellectual Capital*, 1(1), 85-100.
- Callao, S., Jarne, J. I., and Wróblewski, D. (2017). Detecting Earnings Management Investigation On Different Models Measuring Earnings Management for Emerging Eastern European Countries. *International Journal of Research -Granthaalayah*, 5(11), 222-259.
- Chen, C.-J., Liu, T., Chu, M. and Hsiao, Y.-C. (2014). Intellectual Capital and New Product Development. *Journal of Engineering and Technology Management*, 33, 154-173.
- Chen, J., Zhu, Z. and Xie, H.Y. (2004). Measuring Intellectual Capital: A New Model and Empirical Study. *Journal of Intellectual Capital*, 5(1) 195-212.
- Clarke, M., Seng, D. and Whiting, R. H. (2011). Intellectual Capital and Firm Performance in Australia. *Journal of Intellectual Capital*, 12(4), 505-530.
- Darabi, R., Rad, S. and Ghadiri, M. (2012). The Relationship Between Intellectual Capital and Earnings Quality. *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 4, 4192-4199.

- Dechow, P. M., Hutton, A. P., Kim, J. H. and Sloan, R. G. (2012). Detecting Earnings Management: A New Approach. *Journal of Accounting Research*, 50(2), 275-334.
- Demir, Ş. (2014). Muhasebe Hataları Ve Hileleri İle Bunlara Dair Yaptırımların Yasal Mevzuat Kapsamında Değerlendirilmesi. *World of Accounting Science*, 16(1), 169-193.
- Dzenopoljac, V., Kwiatek, P., Dzenopoljac, A. and Bontis, N. (2022). Intellectual Capital As A Longitudinal Predictor Of Company Performance In A Developing Economy. *Knowledge And Process Management*, 29(1), 53-69.
- Edvinsson, L. and Sullivan, P. (1996). Developing A Model for Managing Intellectual Capital. *European Management Journal*, 14(4), 356-364.
- Ferreira, J.J., Fernandes, C. and Veiga, P. (2020). Multilevel Approaches To Advancing The Measurement Of Intellectual Capital Research Field-What Can We Learn From The Literature?. *Journal Of Intellectual Capital*, 22(6), 971-999.
- Fiano, F., Sorrentino, M., Caputo, F. and Smarra, M. (2022). Intellectual Capital For Recovering Patient Centrality And Ensuring Patient Satisfaction In Healthcare Sector. *Journal Of Intellectual Capital*, 23(3), 461-478.
- Githaiga, P. N. (2022). Intellectual Capital And Bank Performance: The Moderating Role Of Income Diversification. *Asia-Pacific Journal Of Business Administration, Ahead-Of-Print(Ahead-Of-Print)*. Access Adress: https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/APJBA-06-2021-0259/full/html?casa_token=YVQmsOk1EcsAAAAA:rRe1c8ydkymHsonFVimhYCz90uAIh1xbhZz6vwVIMmgomNpd86E_hLqkV7PU9e9I-yFeiMX8ZG9a21MGHMrzl8Wu283SWE0a7oqbfdTdZquxUSfe1KA
- Goel, S. (2012). Demystifying Earnings Management Through Accruals Management: An Indian Corporate Study. *Vikalpa*, 37(1), 49-56.
- Hatane, S. E., Halim, N. I. and Tarigan, J. (2019). Board Indicators, Managerial Ownership, Intellectual Capital And Earnings Quality In Consumer Goods Of Indonesia And Malaysia. *International Journal Of Business Economics*, 1(1), 1-19.
- Healy, P. M. and Wahlen, J. M. (1999). A Review Of The Earnings Management Literature And Its Implications For Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365-383.
- Indarti, M. G. K. and Widiatmoko, J. (2021). The Effects Of Earnings Management And Audit Quality On Cost Of Equity Capital: Empirical Evidence From Indonesia. *The Journal Of Asian Finance, Economics And Business*, 8(4), 769-776.
- Janosevic, S., Dzenopoljac, V. and Dimitrijevic, S. (2013). Analysis Of Intellectual Capital Practices In Serbia. *Actual Problems Of Economics*, 60(6), 548-562.
- Karadeniz, E., and Koşan, L. (2021). Finansal Performans ve Fiyat/Kazanç Oranı: Borsa İstanbul Turizm Şirketlerinde Bir Araştırma. *Sosyoekonomi*, 29(47), 249-266.
- Kayaköy Taş, M. (2015). Dünya Sigorta Pazarında Türkiye'nin Yeri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 14(27), 133-148
- Khajavi, S., Ghadirian-Arani, M. and Fattahi-Nafchi, H. (2016). Intellectual Capital And Earnings Quality: A Comprehensive Investigation. *International Journal Of Learning And Intellectual Capital*, 13(4), 316-337.
- Kurt, Y. (2023). Kazanç Kalitesinin Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi Üzerindeki Etkisi: Katılım Bankaları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 23(69), 277-290.

- Kehelwalatenna, S. and Gunaratne, P. S. M. (2010). The Impact Of Intellectual Capital On The Firm Performance And Investor Response: An Empirical Study Of Selected sectors In Colombo Stock Exchange. *ICBI*, 1-23.
- Martin-De Castro, G., Diez-Vial, I. and Delgado-Verde, M. (2019). Intellectual Capital And The Firm: Evolution And Research Trends. *Journal Of Intellectual Capital*, 20(4), 555-580.
- Mondal, A. and Ghosh, S. K. (2012). Intellectual Capital And Financial Performance Of Indian Banks. *Journal Of Intellectual Capital*, 13(4), 515-530.
- Mutuc, E. B. (2021). An Integrated Model To Explain How Intellectual Capital Affects Earnings Quality: Some Evidence From Asian Emerging Economies. *Asia-Pacific Social Science Review*, 21(2), 202-221.
- Önder, Ş. ve Ağca, A. (2013). Toplam Tahakkuk Modelleri İle Türkiye’de Kâr Yönetiminin Ölçülmesi: İmkb’de Yer Alan İşletmeler Üzerine Ampirik Bir Araştırma, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, EYI Special Number, 35-48.
- Pedro, E., Leitao, J. and Alves, H. (2018). Back To The Future Of Intellectual Capital Research: A Systematic Literature Review. *Management Decision*, 56(11), 2502-2583.
- Ramadani, R. S., Indra, A. Z. and Putri, W. R. E. (2022). Pengaruh Leverage, Audit Tenure, Dan Intellectual Capital Terhadap Earnings Management (Studi Empiris Pada Perusahaan Bumn Tahun. *Accounting Global Journal*, 6(1), 28-45.
- Roos, G. and Roos, J. (1997). Measuring Your Company’s Intellectual Performance. *Long Range Planning*, 30(3), 413-426.
- Sánchez-Ballesta, J. P.A. and Yagüe, J. (2022). Social Capital And Earnings Management In Small And Medium Firms. *Accounting Forum*, 46(2), 191-214.
- Sarea, A. and Alansari, S. (2016). The Relationship Between Intellectual Capital And Earnings Quality: Evidence From Listed Firms In Bahrain Bourse. *International Journal Of Learning And Intellectual Capital*, 13, 302-315.
- Sarıkale, H., & İlter, B. (2018). Finansal Analiz Sürecindeki Temel Mali Tablo Düzeltmelerinin Oran Analizine Etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 165-184.
- Sari, P. P. and Astika, I. B. P. (2021). The Effect Of Good Corporate Governance, Debt Contracts, And Intellectual Capital On Earnings Management. *American Journal Of Humanities And Social Sciences Research*, 5(4), 101-108.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics (5th Ed.)*. Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Tangngisalu, J. (2022). Relationship Between Intellectual Capital And Corporate Profitability. *Atestasi, Jurnal Ilmiah Akuntansi*, 5(1), 225-235.
- Teixeira, J. F. and Rodrigues, L. L. (2022). Earnings Management: A Bibliometric Analysis. *International Journal Of Accounting & Information Management*, 14(1), 249-262.
- Torres-Reyna, O. (2007). *Panel Data Analysis Fixed And Random Effects Using Stata, Data And Statistical Services*, Princeton University.
- Tohir, R. and Yuyetta, E. N. A. (2013). Pengaruh Struktur Corporate Governance Kualitas Laba Dengan Intellectual Capital Disclosure Sebagai Variable Intervening. *Diponegoro Journal Of Accounting*, 2 (4), 1-10.

-
- Xu, J., Haris, M., and Irfan, M. (2022). The Impact Of Intellectual Capital On Bank Profitability During Covid-19: A Comparison With China And Pakistan. *Complexity*, 14(10), 1-23
- Yörük, N. ve Erdem, N. S. (2008). Entelektüel Sermaye Ve Unsurlarının, İMKB'de İşlem Gören Otomotiv Sektörü Firmalarının Finansal Performansı Üzerine Etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 397-413.
- Zahra, M., Wulandari, R. and Syafrizal, S. (2019). The Influence Of Managerial Ownership, Earnings Management, Intellectual Capital, And Tax Aggressiveness To Firm Value. *Jafe (Jurnal Ilmiah Akuntansi Fakultas Ekonomi)*, 4(1), 19-28.